

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/134/2022
Identifikačné číslo spisu:	7121206680
Dátum vydania rozhodnutia:	28.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7121206680.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu W.. B. N., nar. XX.X.XXXX, bytom J. XX, T., zastúpeného Mgr. Marcelou Grancovou, advokátkou so sídlom Kováčska 28, Košice, proti žalovanému 1/ W.. Š. Š., nar. XX.XX.XXXX, bytom G. J. XXX/X, T. a žalovanej 2/ I. Š., nar. XX.X.XXXX, bytom G. J. XXX/X, T., o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 12C/109/2021, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5Co/172/2021 zo dňa 21. decembra 2021 takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 21. decembra 2021 sp. zn. 5Co/172/2021 vo výroku, ktorým potvrdil uznesenie Okresného súdu Košice - okolie zo dňa 04. októbra 2021 sp. zn. 12C/109/2021 o zastavení konania v časti nároku žalobcu na uloženie povinnosti vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce na pozemku - parcele reg. C KN č. XXX/XX, druh pozemku: ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na LV č. XXX, vedenom pre kat. úz. T. Y., obec T.Š. J., okres T. - M., a to v časti uvedeného pozemku nachádzajúcej pod murovaným plotom žalobcu v dĺžke 20 m, ktorý je postavený na susediacom pozemku - parc. reg. C KN č. XXX/XX, druh pozemku: ostatná plocha o výmere 480 m², evidovanej LV č. XXX, vedenom pre kat. úz. T. Y., obec T.Á. J., okres T. - M., ktoré zabránia zosuvu tohto susediaceho pozemku a pádu murovaného plotu, o trovách konania v tejto časti a o postúpení veci Obci T. J., T.Á. J. XX ako príslušnému stavebnému úradu (prvý výrok) z r u š u j e a vec mu v tomto rozsahu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) uznesením zo dňa 04. októbra 2021 sp. zn. 12C/109/2021 konanie zastavil (I. výrok) a rozhodol, že po právoplatnosti uznesenia bude vec postúpená Obci T. J., T. J. XX, XXX XX ako príslušnému stavebnému úradu (II. výrok). Žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania nepriznal (III. výrok). Z dôvodov uznesenia vyplýva, že žalobca sa návrhom zo dňa 25.08.2021, doplneným podaním doručeným súdu dňa 24.09.2021 domáhal nariadenia neodkladného opatrenia, a to uloženia povinnosti žalovaným (I.) zdržať sa akýchkoľvek terénnych úprav a zemných prác na pozemku - parcele registra C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na liste vlastníctva č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., v časti pozemku nachádzajúcej sa pod murovaným plotom žalobcu postavenom na

susediacom pozemku - parcele registra C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m², evidovanej na liste vlastníctva č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., v dĺžke 20 m, a to až do nadobudnutia právoplatnosti stavebného povolenia na takéto práce vydaného stavebným úradom Obce T. J.; (II) vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce na pozemku - parcele registra C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na liste vlastníctva č. XXX vedenom pre kat. úz. T. Y., obec T. J., a to v časti nachádzajúcej sa pod murovaným plotom žalobcu, v dĺžke 20 m, ktorý je postavený na susediacom pozemku - parcele registra C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m² evidovanej na liste vlastníctva č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., ktoré zabránia zosuvu tohto susediaceho pozemku a pádu murovaného plotu, do 15 dní od právoplatnosti uznesenia. Návrh odôvodnil tým, že je vlastníkom pozemku C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m² zapísaného na liste vlastníctva č. XXX, katastrálne územie T. Y., žalovaní sú bezpodielovými spoluvlastníkmi bezprostredne susediaceho pozemku C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m² zapísaného na liste vlastníctva č. XXX, všetko pre kat. územie T. Y., situovaného na strmom svahu medzi pozemkom žalobcu a cestou II. triedy Košice - Margecany. Dňa 12.05.2021 žalovaní bez povolenia stavebného úradu na ich pozemku vykonali rozsiahle zásadné terénne úpravy, ktoré zasiahli do svahu kolmo vo výške 1,5 - 2 m na terén bez akéhokoľvek spevnenia. Počas ich vykonávania žalobca upozornil žalovaného 1/, že vykonávaný zásah je s ohľadom na jeho celkový rozsah, podložie a prudký sklon pozemku spôsobilý po prípadnom usadení resp. podmytí narušiť statiku murovaného plotu postaveného na pozemku žalobcu, ktorý má základy cca 80 cm a zapríčiniť jeho pád a celkovo narušiť žalobcov pozemok. Na mieste samom ho opakovane a následne listom z 03.06.2021 žiadal, aby zabezpečil susediaci pozemok pred následným zosuvom spôsobeným poveternostnými vplyvmi. Žalovaní nereagovali a nedošlo k náprave ani k odstráneniu hrozby škody na majetku žalobcu. Žalovaní na susediacom pozemku vykonali aj výrub náletových drevín a hrubších stromov, ktoré spevňovali strmý svah, na ktorom sa nachádza susediaci pozemok (t. j. pozemok žalovaných). Tento svah je vytvorený len nasypáním, preto nie je taký pevný. Dňa 28.07.2021 mali žalovaní v úmysle vykonať ďalšie terénne úpravy bagrom, ktoré zahŕňali aj vybagrovanie hrubých pŕov a koreňových systémov vrátane kmeňa, ktorý sa nachádza v blízkosti murovaného plotu. Žalobca na miesto privolať starostu Obce T. J. a policajnú hliadku a následne podal oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestných činov poškodzovania cudzej veci a prípadne všeobecného ohrozenia, nakoľko po realizácii terénnych úprav popadaná a erodovaná pôda spolu s konármi stromov upchali odtokový kanál v ochrannom pásme cesty II. triedy. V uvedený deň zároveň zistil, že postupne dochádza k erózii a zosuvom pôdy na svahu, či už na vrchu v mieste blízkom pri murovanom plote, ako aj v jeho spodnej časti. V blízkosti murovaného plotu je umiestnený aj murovaný, do zeme vsadený bazén a bazénová technika - potrubia, ktorým v prípade zosunu svahu hrozí poškodenie. Jedinou možnosťou rýchlej a účinnej nápravy je nariadenie požadovaného neodkladného opatrenia. Okresný súd s poukazom na § 3, 4, 10 ods. 1, § 124 ods. 1 a § 161 ods. 1, 2, 3, Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a s poukazom na § 54, § 59 ods. 1 písm. b/, § 71 ods. 1 písm. a/, ods. 2, § 72, § 73, § 94 ods. 1 - 4, § 98 ods. 1, § 98 ods. 2 písm. h/, § 102 ods. 1 - 3, § 117 ods. 1 zák. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „Stavebný zákon“) dospel k záveru o nedostatku svojej právomoci na konanie a konanie zastavil s tým, že po právoplatnosti výroku o zastavení konania bude vec postúpená Obci T. J. ako príslušnému stavebnému úradu. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie s poukazom na § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Žalovaným nepriznal nárok na náhradu trov konania, pretože im nijaké nevznikli.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na základe odvolania žalobcu proti uzneseniu súdu prvej inštancie uznesením zo dňa 21. decembra 2021 potvrdil uznesenie o zastavení konania v časti nároku žalobcu na uloženie povinnosti vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce na pozemku - parcele reg. C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na LV č. XXX, vedenom pre kat. úz. T.W. Y., obec T. J., a to v časti uvedeného pozemku nachádzajúcej sa [odvolací súd v prvom výroku dovolaním napadnutého uznesenia sloveso „sa“ nepoužil (pozn. dovolacieho súdu)] pod murovaným plotom žalobcu v dĺžke 20 m, ktorý je postavený na susediacom pozemku C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m², evidovanej na LV č. XXX, vedenom pre kat. úz. T. Y., obec T.W. J., ktoré zabránia zosuvu tohto susediaceho pozemku a pádu murovaného plotu, o trovách konania v tejto časti a o postúpení veci Obci T. J., T. J. XX ako príslušnému stavebnému úradu (prvý

výrok). Zrušil uznesenie o zastavení konania v časti nároku žalobcu na uloženie povinnosti zdržať sa akýchkoľvek terénnych úprav a zemných prác na pozemku - parcele reg. C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na LV č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., a to v časti uvedeného pozemku nachádzajúcej sa pod murovaným plotom žalobcu v dĺžke 20 m, ktorý je postavený na susediacom pozemku C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m², evidovanej na [odvolací súd v prvom výroku dovolaním napadnutého uznesenia predložku „na“ nepoužil (pozn. dovolacieho súdu)] LV č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., o trovách konania v tejto časti a o postúpení veci a v tejto časti vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie (druhý výrok).

2.1. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o žalobcom (navrhovateľom neodkladného opatrenia) uplatnenom nároku na nariadenie neodkladného opatrenia pred začatím konania vo veci samej v časti týkajúcej sa uloženia povinnosti vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce na pozemku - parcele registra C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na liste vlastníctva č. XXX vedenom pre kat. úz. T. Y., obec T. J., pod murovaným plotom žalobcu, v dĺžke 20 m, postavenom na susediacom pozemku - parcele registra C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m², ktoré zabránia zosuvu tohto susediaceho pozemku a pádu murovaného plotu, postupoval v súlade s § 161 ods. 1 CSP a prihliadol na nesplnenie procesnej podmienky, ktorou je právomoc súdu v zmysle § 3 CSP, podľa ktorého súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Správne súd prvej inštancie zisťoval, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje uplatnený nárok, dôsledne ho analyzoval a po právnej stránke náležite vyhodnotil.

2.2. Odvolací súd tiež dospel k názoru, že na konanie o tomto nároku žalobcu nie je daná právomoc súdu v zmysle článku 1 CSP, podľa ktorého spory vyplývajúce z ohrozenia alebo porušenia subjektívnych práv prejednáva a rozhoduje nezávislý a nestranný súd, ak taká právomoc nie je zákonom zverená inému orgánu, aj v zmysle § 3 CSP, so zreteľom na § 54 zák. č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého stavby, ich zmeny a udržiavacie práce na nich sa môžu uskutočňovať iba podľa stavebného povolenia alebo na základe ohlásenia stavebnému úradu. Odvolací súd zdôraznil, že ustanovenie § 54 Stavebného zákona zakotvuje všeobecnú zásadu, že každá stavba pred začatím jej realizácie musí byť predmetom posúdenia orgánom štátnej správy. Preto vymedzuje povinnosť, že stavby a ich zmeny, ako aj udržiavacie práce na stavbách sa môžu vykonávať len na základe stavebného povolenia alebo ohlásenia stavebnému úradu, t. j. obce, resp. špeciálneho stavebného úradu (vojenské a iné stavebné úrady), vždy podľa druhu stavby. V korelácii s uvedeným okresný súd náležite odkazom na znenie § 59 ods. 1 písm. b) Stavebného zákona, podľa ktorého účastníkmi stavebného konania sú osoby, ktoré majú vlastnícke alebo iné práva k pozemkom a stavbám na nich vrátane susediacich pozemkov a stavieb, ak ich vlastnícke alebo iné práva k týmto pozemkom a stavbám môžu byť stavebným povolením priamo dotknuté, znenie § 71 ods. 1 písm. a) Stavebného zákona, podľa ktorého povolenie stavebného úradu vyžadujú, pokiaľ na to nie sú príslušné podľa osobitných predpisov iné orgány, terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery, znenie § 73 Stavebného zákona, podľa ktorého na konanie o povolení terénnych úprav, ťažobných a im podobných alebo s nimi súvisiacich prác sa vzťahujú primerane ustanovenia oddielu 4, ako i znenie § 94 ods. 1 až 4, § 98 ods. 1, § 98 ods. 2 písm. h), § 102 Stavebného zákona správne zastavil konanie o uloženie povinnosti žalovaným vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce na pozemku - C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², zapísanom na LV č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., a to v časti nachádzajúcej sa pod murovaným plotom žalobcu v dĺžke 20 m, ktorý je postavený na susediacom pozemku - C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 480 m², zapísanom na LV č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., ktoré zabránia zosuvu susediaceho pozemku a pádu murovaného plotu. Nemožno preto priznať opodstatnenosť odvolacej námietke žalobcu, že okresný súd nesprávnym procesným postupom žalobcovi znemožnil, aby uskutočňoval patriace mu procesné práva v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces, ani že súd prvej inštancie nevykonával navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, že dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, a ani že rozhodnutie súdu prvej inštancie v tejto časti vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd prvej inštancie v súlade s § 117 ods. 1 vetou prvou Stavebného zákona (stavebným úradom je obec) vecne správne rozhodol, že po právoplatnosti uznesenia bude vec postúpená Obci T. J., T. J. XX, XXX XX ako príslušnému stavebnému úradu,

ktorému zákon zveruje rozhodovanie o povolení terénnych úprav (§ 71 ods. 1 písm. a/, § 73 Stavebného zákona). Žalobca správnosť tohto záveru v odvolaní v podstate nespochybňuje, keď poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/572/2003 iba tvrdí, že v prípade, ak ide o zásahy do vlastníckeho práva, súd nemôže odmietnuť rozhodnutie o jeho žalobe len preto, že námietka poukazujúca na neoprávnené zásahy do vlastníckeho práva bola uplatnená v súvislosti s konaním na stavebnom úrade a jej riešenie by patrilo do právomoci stavebného úradu.

2.3. Odvolací súd podľa § 389 ods. 1 písm. c) CSP zrušil uznesenie o zastavení konania v časti nároku žalobcu na uloženie povinnosti zdržať sa akýchkoľvek terénnych úprav a zemných prác na pozemku C KN parc. č. XXX/XX, ostatná plocha o výmere 805 m², evidovanej na LV č. XXX pre kat. úz. T. Y., obec T. J., a to v časti uvedeného pozemku nachádzajúcej sa pod murovaným plotom žalobcu v dĺžke 20 m, ktorý je postavený na susediacom pozemku - parc. reg. C KN č. XXX/XX, druh pozemku: ostatná plocha o výmere 480 m², evidovanej na LV č. XXX, vedenom pre kat. úz. T. Y., obec T. J., o trovách konania v tejto časti a o postúpení veci a v tejto časti vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie. Uviedol, že súd nemôže odmietnuť poskytnutie ochrany proti tým (tvrdeným) zásahom do žalobcovho vlastníckeho práva, ktoré už nastali a trvajú iba preto, že námietka poukazujúca na neoprávnené zásahy do vlastníckeho práva bola uplatnená v súvislosti s konaním pred stavebným úradom, nakoľko žaloba opierajúca sa o § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka je žalobou vlastníckou, vyplývajúcou z občianskoprávných vzťahov a rozhodnutie o nej spadá do právomoci súdu. Z odôvodnenia tejto časti preskúmaného uznesenia je zrejmé, že návrh žalobcu (navrhovateľa neodkladného opatrenia) na uloženie povinnosti žalovaným zdržať sa označeného rušenia z tohto pohľadu súd prvej inštancie neposudzoval a dospel k predčasnemu, a preto nesprávnemu záveru, že nemá právomoc rozhodnúť.

3. Žalobca proti prvému výroku uznesenia krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie o zastavení konania a o postúpení veci Obci T. J. a o trovách konania v tejto časti podal dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) CSP namietajúce porušenie jeho práva na spravodlivý proces odňatím práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde. Svojím návrhom sa domáhal ochrany práv, nakoľko mu hrozí vznik značnej škody po neoprávnene vykonaných terénnych úpravách na susednom pozemku. Rozhodnutie a postup odvolacieho aj okresného súdu označil žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) za svojvoľné, porušujúce princíp predvídateľnosti súdneho rozhodnutia. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. V dovolaní zdôraznil, že k rozsiahle zdôvodnenému návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia predložil aj písomné vyjadrenie statika - posúdenie k zemným prácam na rozhraní pozemkov parc. č. XXX/XX, XXX/XX a XXX/XX kat. úz. T. Y., v ktorom statik konštatuje: „obavy objednávateľa sú oprávnené. Z obhliadky na mieste jednoznačne vyplýva, že zemné práce na predmetnom rozhraní nie sú v súlade so správnym technickým riešením podobnej problematiky... V žiadnom prípade nie je možné narušiť rovinnosť pôsobenia zvislého tlaku - jej šikmej zložky v zemi konštrukcie (murovaného oplotenia so základom). Tlak sa prenáša do podkladovej zeminy cez uhol vnútorného trenia zeminy. Pri zásypových zeminách ešte nie dokonale skonsolidovaných (čo je pravdepodobne i náš prípad) je to ešte nebezpečnejšie. Rovinnosť steny výkopu nesmie preťať rovinnosť roznosu tlaku. Z toho vyplýva, že akýkoľvek hlbší zásah do zemin západne za oplotením nemôže byť vedený bezprostredne za oplotením.“ Statik v závere navrhol okamžite zastaviť akékoľvek terénne úpravy za západným oplotením objednávateľa až do rozhodnutia príslušného stavebného úradu. Podľa jeho názoru ide o nekoordinované práce, ktoré ohrozujú majetok objednávateľa, ale i bezpečné využívanie pozemku v ich blízkosti. Žalobca v návrhu uviedol, že sa neodkladným opatrením domáha jednak zákazu pokračovať v ďalších terénnych úpravách, ktoré celkom určite povedú k vzniku škody na jeho majetku, ale aj zabezpečenia svahu z dôvodu bezprostredne hroziacej škody na žalobcovom majetku. K návrhu okrem posúdenia statika priložil fotografie svahu a terénnych úprav. V odvolaní zdôraznil, že ust. § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka (v ďalšom texte aj „OZ“) neodkazuje ohrozeného vlastníka na stavebné konanie, ale umožňuje mu brániť sa v súkromnoprávnom vzťahu negatívnou žalobou. Dovolateľ tvrdil, že odvolací súd mu odoprel prístup k súdu a právo na súdnu ochranu uplatnenému nároku tým, že sa stotožnil s okresným súdom a potvrdil zastavenie konania bez meritórneho posúdenia časti, ktorou sa domáha uloženia povinnosti vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce, aby sa predišlo hroziacej škode. Napriek tomu, že ako hmotnoprávny základ podaného návrhu žalobca označil § 127 ods. 1 OZ, súd nie je viazaný právnou

kvalifikáciou a v súlade so zásadou iura novit curia nemal konanie zastaviť z dôvodu nedostatku právomoci, ale posúdiť vec podľa § 417 ods. 2 OZ. V tejto súvislosti dovolateľ poukázal na rozdiel medzi žalobou podľa § 417 ods. 2 a negatívnou žalobou podľa § 126 OZ, ktorý spočíva podľa odbornej literatúry (Veľký komentár k Občianskemu zákonníku autora Feketeho) v tom, že kým negatívnou žalobou možno len požadovať, aby sa žalovaný niečoho zdržal, v prípade vážneho ohrozenia možno žiadať súd, aby žalovanému uložil povinnosť i niečo konať. Nie je vylúčené, aby v jednej žalobe bol petit kombinovaný, t. j. aby sa týkal zákazu určitého konania a aby žalovanému bola súčasne uložená povinnosť niečo konať. Dovolateľ uviedol, že záver krajského súdu uvedený v bode 15. jeho uznesenia, podľa ktorého žalobca nespochybňuje správnosť postúpenia veci obci je nesprávny, nakoľko vychádza zo zlej interpretácie uznesenia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/572/2003, v ktorom sa konštatuje, že súd má rozhodovať o žalobe podľa § 127 ods. 1 OZ bez ohľadu na prebiehajúce stavebné konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom advokátom (§ 429 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru o dôvodnosti žalobcom podaného dovolania.

6. Už v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/236/2016 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 19/2017) najvyšší súd uviedol, že základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP je, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/83/2017 najvyšší súd uviedol, že „rozhodnutie o neodkladnom opatrení má povahu rozhodnutia vo veci samej vtedy, ak samotné neodkladné opatrenie konzumuje vec samu. Taká situácia môže nastať aj v prípade návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia pred začatím konania, na ktoré nenadväzuje žaloba podľa § 336 ods. 1 CSP, konanie končí rozhodnutím o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a konzumuje vec samu“. Dovolací súd poukazuje na to, že v prejednávanom spore odvolací súd dovolaním žalobcu napadnutým výrokom konanie pre nedostatok právomoci zastavil. Uznesenie o zastavení konania sa z hľadiska prípustnosti dovolania považuje za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, preto je dovolanie žalobcu uplatnené podľa § 420 písm. f) CSP prípustné.

7. Dovolanie z dovolacieho dôvodu daného v § 420 písm. f) CSP je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

8. Podľa § 3 Civilného sporového poriadku súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Podľa § 4 Civilného sporového poriadku iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje

zákon.

9. Právomocou rozumieme, ako uvádza komentár k Civilnému sporovému poriadku (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 81) sumár oprávnení a povinností decízneho charakteru orgánov ochrany práva, uplatňovaných pri ochrane porušených alebo ohrozených subjektívnych práv jednotlivcov, fyzických alebo právnických osôb. Aj civilná právomoc súdov je stanovená, tak ako právomoc určitého orgánu ochrany práva, zákonom. Všeobecná právomoc civilného súdu predstavuje okruh súkromnoprávných sporov (Civilný sporový poriadok dôsledne sleduje horizontálnu líniu členenia právneho poriadku na právo súkromné a verejné), preto je pre právomoc civilného súdu rozhodujúce, či charakter spornej veci vychádza zo súkromného práva. Do všeobecnej právomoci civilného súdu patrí aj okruh iných súkromnoprávných vecí (napríklad statusové otázky osôb, ktoré komplexne rieši Civilný mimosporový poriadok nemajúci vlastné ustanovenia o právomoci). Súdny neprejednáva a nerozhoduje právne veci vyplývajúce z verejnoprávných vzťahov, okrem prípadov, ak to zákon výslovne ustanovuje.

10. Vzťahy upravené normami súkromného práva sú založené na princípoch právnej rovnosti ich subjektov. Práva a povinnosti tvoriace obsah súkromnoprávných vzťahov vznikajú na základe prejavu vôle vyplývajúceho z princípu autonómie ich subjektov. Verejnoprávne vzťahy sú založené na nerovnom právnom postavení ich účastníkov, pretože orgány verejnej moci rozhodujú o právach a povinnostiach účastníkov na báze autoritatívnosti (ide o vzťahy vertikálne). Pre vyriešenie otázky, či ten-ktorý právny vzťah je súkromnoprávny alebo verejnoprávny je nevyhnutné zistiť, z ktorého právneho vzťahu sa vyvodzuje návrhom uplatnený nárok (predmet súdneho konania). Tento vzťah treba následne analyzovať a správne právne posúdiť. Uvedenie rozhodujúcich skutočností v žalobe resp. návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia je dôležité práve preto, aby súdu umožnilo analyzovať daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok a uskutočniť jeho právnu kvalifikáciu aj z pohľadu otázky právomoci súdu na konanie.

11. Osobitnej povahy neodkladného opatrenia zodpovedá zjednodušený a zrýchlený procesný postup súdu pri rozhodovaní. Riadne dokazovanie v zmysle § 185 CSP súd nevykonáva, pri rozhodovaní vychádza z návrhu a zo skutočností, ktoré boli v súvislosti s podaným návrhom osvedčené. Dokazovanie má v konaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia povahu osvedčovania. To znamená, že súd na základe dostupných dôkazných prostriedkov zisťuje najvýznamnejšie relevantné skutočnosti, pričom nemusí dodržať formalizovaný postup štandardného procesného dokazovania (in Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 1106).

12. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. Z hľadiska práva na spravodlivý proces, ktoré musí byť bezpodmienečne rešpektované aj v konaniach o neodkladných opatreniach potom platí, že skutkové okolnosti relevantné pre rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musia byť dostatočne osvedčené v potrebnej kvalite a rozsahu.

13. Žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) v dovolaní v podstate namieta, vychádzajúc z jeho obsahu v zmysle § 124 CSP, že súdy nižších inštancií dospeli k nesprávnym skutkovým záverom o charaktere právneho vzťahu, ktorému má byť poskytnutá súdna ochrana, z ktorých vychádzali pri posúdení (ne)existencie právomoci súdu na konanie.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 5Cdo/60/2018 zo dňa 27. januára 2021 uviedol,

že pre vyriešenie otázky, či tá - ktorá vec patrí do právomoci súdu je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania), tento vzťah dôsledne analyzovať a následne po právnej stránke správne vyhodnotiť. Pre analýzu právneho vzťahu a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú majú povahu práva a povinnosti strán, tvoriace obsah tohto právneho vzťahu. Len uvedené kritérium je určujúce pre posúdenie, či žalobou uplatnený nárok je vyvodzovaný z takého právneho vzťahu, ktorý bolo možné podriadiť pod niektorý z právnych vzťahov vymenovaných v § 3 CSP. Z rovnakého kritéria vychádzal najvyšší súd aj v uznesení sp. zn. 7Cdo/195/2020 zo dňa 29. apríla 2021.

15. Žalobca v návrhu označil nariadenie neodkladného opatrenia ako jedinou možnosť rýchlej a účinnej ochrany jeho práv v obave, že žalovaní budú ďalej pokračovať v terénnych úpravách. Konkrétne sa domáhal zákazu pokračovať v ďalších terénnych úpravách, ktoré povedú k vzniku škody na majetku žalobcu a zabezpečenia svahu z dôvodu bezprostredne hroziacej škody na murovanom plote, bazéne a bazénovom potrubí.

16. Odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti, ktorou zastavil konanie o uloženie povinnosti vykonať spevňujúce a oporné stavebné práce na tam označenom pozemku pre nedostatok súdnej právomoci zistiť, že takýto nárok žalobcu nevyplyva zo súkromnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a žalovanými, ale ide o nárok upravený normami verejného práva. Okresný súd konštatoval, že rozhodovať o ohrozených právach žalobcu podľa osobitných predpisov prislúcha stavebnému úradu. Z obsahu rozhodnutí súdov nižších inštancií ale nevyplyva, že sa dôsledne zaoberali obsahom právneho vzťahu žalobcu a žalovaných, teda skúmaním povahy práv a povinností strán, tvoriacich obsah tohto právneho vzťahu. Súdny neuviedli, podľa ktorých znakov právneho vzťahu žalobcu a žalovaných usúdili, že požadovaným neodkladným opatrením uplatnený nárok nie je vyvodzovaný z takého právneho vzťahu, ktorý bolo možné podriadiť pod § 3 CSP. Súdny sústredili (v dovolaní napadnutej časti uznesenia odvolacieho súdu) svoju pozornosť na predpismi verejného práva (Stavebného zákona) upravený okruh účastníkov stavebného konania, podmienky, za ktorých terénne úpravy vyžadujú stavebné povolenie, podmienky stavebného dohľadu. Odvolací súd sa iba vo vzťahu k druhému navrhovanému výroku súdneho rozhodnutia (uloženie povinnosti zdržať sa terénnych úprav a zemných prác) zaoberal tým, či okresný súd nárok žalobcu skúmal z hľadiska § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Bez povšimnutia zostala argumentácia žalobcu z návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, že zo strany žalovaného nedošlo k odstráneniu hrozby škody na majetku žalobcu.

17. Spory súvisiace s terénnymi a zemnými prácami, vrátane spevňujúcich a oporných stavebných prác môžu mať svoj základ v ustanoveniach občianskeho práva aj v ustanoveniach správneho práva. Súd je oprávnený posúdiť tieto činnosti z občianskoprávných hľadísk (či je vykonanie uvedených prác potrebné na zabezpečenie ochrany občianskoprávneho subjektu, či nebude zabraňovať účelnému využitiu susediacich pozemkov, či stavebník má k pozemku vlastnícke, prípadné iné právo oprávňujúce k úpravám pozemku); stavebný úrad posúdi možnosť ich vykonania z administratívnoprávneho hľadiska. Z obsahu spisu nevyplyva, že súdy nižších inštancií skúmali povahu právneho vzťahu žalobcu a žalovaných aj vo vzťahu k dovolaním napadnutému výroku. Neskúmali, či sa žalobca aj v tejto časti domáha ochrany svojho vlastníckeho práva podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, alebo vykonania vhodných a primeraných opatrení na odvrátenie hroziacej škody podľa ustanovenia § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka, alebo sa domáha ochrany z dôvodu porušenia jeho práv upravených predpismi verejného práva.

18. Žaloba opierajúca sa o § 127 ods. 1 OZ je žalobou vlastníckou, vyplývajúcou z občianskoprávných vzťahov. Rozhodnutie o nej patrí do právomoci súdu. Dovolací súd vychádza z ustálenej judikatúry potiaľ, že žalobou proti vlastníkovi veci sa žalobca môže v občianskom súdnom konaní domáhať len vydania rozsudku, ktorým by žalovanému vlastníkovi bola uložená povinnosť zdržať sa presne vymedzeného rušenia, nie však povinnosť niečo pozitívne konať (napr. odstrániť, premiestniť alebo upraviť určitým spôsobom predmet svojho vlastníctva) (porovnaj Zo záverov občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky k rozhodovaniu súdov a štátnych notárstiev v ČSR s použitím ustanovení Občianskeho zákonníka, Zákona o rodine, Občianskeho súdneho poriadku a

Notárskeho poriadku sp. zn. Cpj 51/84, uverejnených pod č. 45 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, 1986). Aj keby teda súd žalobe vyhovel, nemohol by žalovaným uložiť povinnosť splniť žalovanú povinnosť konkrétnym spôsobom, ale bolo by na žalovaných, aby zvolili postup, ktorým by súdom uloženú povinnosť splnili.

19. V rozhodnutí publikovanom pod číslom R 3/1988, ktoré je aplikovateľné aj v súčasnosti, Najvyšší súd Českej socialistickej republiky uviedol, že povinnosť niečo konať možno uložiť v rámci ochrany poskytovanej podľa ustanovenia § 417 ods. 2 OZ. Nie je vylúčené uložiť vlastníkovi napr. tiež odstránenie veci, ak to možno považovať za opatrenie vhodné a primerané na odvrátenie hrozacej vážnej škody. Ak ohrozený vlastník uvedie v návrhu na začatie konania skutkový stav tak, že to bude odôvodňovať ako žiadosť o zdržanie sa konkrétneho zásahu, tak žiadosť o vhodné opatrenie na odvrátenie škody, bude možné oba návrhy kumulovať (§ 130a ods. 1 a § 417 ods. 2 OZ, teraz § 127 ods. 1 a § 417 ods. 2 OZ, pozn. dovolacieho súdu).

20. Vzhľadom na zhora uvedené dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutom prvom výroku zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP). V novom konaní sa odvolací súd presvedčivo vysporiada s charakterom právneho vzťahu strán sporu, čo umožní starostlivé posúdenie otázky, či je daná právomoc súdu na konanie. Ak právomoc súdu nie je daná, bude namieste postup podľa § 10 CSP. Ak právomoc súdu daná je, tento zväží potrebu dočasnej úpravy pomerov strán konania v zmysle žalobcom požadovanej súdnej ochrany tak, ako svoju požiadavku formuloval v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a jeho petite

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.